

הרעיון של יצירת אזור משותף לתיירות הכולל שטחים מירדן, מהרשות הפלסטינית ומישראל כפארק שלום חוצה גבולות שנהר הירדן במרכזו איננו חדש. בשנת 2008 כינס הארגון "אקופיס-ידידי כדור הארץ מזרח תיכון" המשותף לשלושת העמים דיון בנושא. אדריכלים מהאקדמיה "בצלאל" בישראל, מהרשות הפלסטינית ומירדן יחד עם אדריכלים מאוניברסיטת ייל בארה"ב שהו ב"אי השלום" בנהריים בקרבת "גשר הישנה" לתכנון הפארק העתידי. אי השלום נקבע כפארק שלום בעת חתימת הסכם השלום בין ישראל לירדן וכיום יכולים ירדנים, ישראלים ותיירים בשתי המדינות לבקר באי השלום באזור עמק המעינות מבלי שיזדקקו לוויזה.

להסיר גבולות לתיירים מן האזור

התוכנית עליה עמלו הקבוצה הבין-לאומית של אדריכלים בשנת 2008 הייתה **לפתח את הפארק הקיים** על ידי בניית שירותי לינה, מסעדות, אירוח לצפרות כדי להפכו למוקד תיירות אקולוגית. באותו מפגש גם עלה הרעיון להרחיב את גבולות פארק השלום שיכלול את ים המלח בדרום ולהוסיף לו שטחים מבקעת הירדן ממזרח וממערב לנהר. בקעת הירדן הוא אחד ממסלולי נדידת הציפורים מן החשובים בעולם וניתן לפתח בה תיירות של צפרות. לחופו של הירדן הדרומי מספר מקומות הקדושים לשלושת הדתות, אם יחזרו מים שפירים לזרום בנהר, רב הסיכוי שהוא יהפוך לאזור תיירות מבוקש. כבר היום נפתח גם בצד המערבי של הירדן אתר קאסר אל יהוד שם על פי המסורת עבר יהושע בן נון עם בני ישראל את הירדן לכבוש את הארץ, ובאותו מקום נטבל ישו על ידי יוחנן הסנדלר. לא רחוק משם גם שוחזרה האכסניה של "השומרונים הטוב" המוזכר בברית החדשה.

בארגון אקופיס מאמינים שתיירות אקולוגית מתאימה לאזור ויכולה להבטיח שמירה על ערכי הטבע ועל האתרים ההיסטוריים ולספק תעסוקה לתושבי המדינות האזור.

בינתיים יוזם הארגון סדנאות בהן משתתפים נציגי שלושת העמים במסגרת קהילות הקשורות באמצעות אחד הפרויקטים של אקופיס "מים ושכנות טובה". לאחרונה התקיימה סדנה כזו לתושבי סביבת ים המלח בשלושת המדינות, במטרה ללמוד כיצד לפתח כבר עכשיו מיזמים ברוח התיירות האקולוגית שיוכלו בעתיד להשתלב בפארק משותף. במשך הסדנה למדו המשתתפים על עקרונות של אירוח ידידותי לסביבה, עדיפות לסיורים ברגל ולפעילויות המשתפות את האוכלוסייה המקומית שהם חלק מיסודות התיירות האקולוגית.

מרכז אקולוגי בעיירה (עוגה)

מקום המפגש הראשון של כ-25 משתתפי הסדנה משלושת המדינות התקיים בעיירה הפלסטינית עוגיה שליד **יריחו** וביום השני עברו לחאן שקדי **בנאות הכיכר** הישראלית, בדרום ים המלח. בקרבת עוגיה, בה מתגוררים כ-4,500 תושבים, זורמים מעיינות שופעים שהפכו את המקום לנווה מדבר וגם סיפקו באמצעות אמת מים פתוחה את צרכי העיירה. לפני זרמו במעיין תשע מיליון מ"ק מים בשנה, אך ניצול על ידי האדם ומיעוט הגשמים בשנים האחרונה הוריד את מפלס מי התהום באקוויפר ממנו הייתה נביעת המים וכיום הזרימה מועטה יותר.

לאחרונה הוקם על ידי ארגון "אקופיס-ידידי כדור הארץ מזרח תיכון" מרכז אקולוגי שיענה על צרכי החינוך לניצול חכם של עתודות מים נדירים ולהגנה על שמורת טבע של בקעת הירדן. אף כי עוד לא נפתח רשמית, החל המרכז בפעילות למען חינוך לסביבה.

בעיירה עובר אחד מ-17 מסלולי תיור של שביל השכנים של הפרויקט "מים ושכנות טובה" של הארגון. השבילים כרגע אינם מחוברים משני צידי הגבול או הקו הירוק, אך מקווים כי יבוא יום בו יוכלו מטיילים לעבור את הגבול באין מפריע במסלול השביל. בנוסף שם לו המרכז כמטרה פיתוח תיירות ידידותית לסביבה והוא כולל גם בית הארחה שכבר פועל על פי עקרונות של תיירות אקולוגית בה התארחו באי הסדנה. ברוח התיירות הירוקה, באמצעות המרכז ילמדו מקומיים ומבקרים על תופעות גיאולוגיות, צמחים ובעלי חיים מקומיים.

בסדנה השתתף עטא רומנין, מתנדב במרכז האקולוגי בעוגיה ובראיון לאפוק טיימס סיפר שהוא מדריך קבוצות תלמידים המבקרים במרכז מכל רחבי הרשות הפלסטינית שם הם לומדים על נושאים סביבתיים. רומנין מספר שתחילה הוקמה גינה אקולוגית בה תלמידי בתי ספר עובדים ומאוחר יותר התרחב המקום למרכז אקולוגי הכולל כיום גם חדרי אירוח לתיירים.

על השאלה מה הוא למד בסדנא רומנין עונה שיישום תיירות אקולוגית בנאות הכיכר והרצאה של אלה יונגמן על פרויקט תיירות בעיינה-נוג'ידת שבגליל לשימור על התרבות המקומית, יסייעו לו לקדם את המרכז בעוגיה. "דווקא הפרטים הקטנים באופי התיירות בנאות הכיכר הופכים את המקום ליפה", הוא מציין. רומנין הביע תקווה שתינתן לישראלים ולירדנים אפשרות להתארח במרכז האקולוגי בעוגיה וכך לפתח קשרים של שכנות טובה. לדבריו גם בבית לחם, יריחו ורמאללה שם ישנה תיירות רבה מחו"ל, מתפתחת לאחרונה התיירות האקולוגית.

הכפרים מזרחית לים המלח

בסיוור שערכו משתתפי הסדנה במושב נאות הכיכר עד לקו הגבול ראו בבירור את הכפרים הירדנים, ספי ופוסי. אחת המשתתפות בסדנה מירדן המתגוררת בפוסי מאוד התרגשה לראות מהצד הישראלי את הבית שלה. אחמד מירדן שיתף בידיעה שסוכנות נסיעות ירדנית מארגנת קבוצת תיירים לביקור בישראל. הוא הצטער על כך שמתוך 250 בקשות לויזה מישראל רק 180 אושרו. המשתתפים בסדנה הביעו את דעתם כי זהו צעד ראשון מאוד משמעותי, לאחרונה התנועה בין ישראל לירדן משני הצדדים היא דלה.

ויליאם אל אחלין מירדן חייב את שמו הפרטי לויליאם רוג'רס, מזכיר המדינה האמריקאי שהגיש תוכנית לשלום במזרח התיכון בשנת 69, שנת הולדתו של אל אחלין. הוא מספר שאביו היה שואף שלום והעריץ את רוג'רס על יוזמתו ולכן קרא לבנו על שמו. אל אחלין מספר שלפני כמה שנים הלך בדרכי אביו וקרא לבתו "קונדוליסה" גם בשל מאמצייה של מזכירת המדינה קונדוליסה רייס לשלום אבל גם בשל היותה אישה ממשפחה ענייה שהגיעה לתפקיד רם כל כך. במקצועו, אל אחלין טכנאי לטיהור מים ולאחר שעות העבודה הוא מתנדב לפעילות לקידום שמירה והגנה על הסביבה. הוא מצהיר כי הוא עושה זאת למען עתיד ילדיו וכשפגש בארגן אקופיס שמח להוסיף לפעילות הסביבתית גם את ההיבט של שלום בין עמי האזור. אל אחלין מספר שהוא למד הרבה מהסדנה בנאות הכיכר. "בירדן יש הרבה מלונות 5 כוכבים, הייתי רוצה לבנות בכפר שלי מקומות דומים למה שיש כאן בנאות הכיכר". לדבריו יש באזור דרום ים המלח הרבה תיירים המסיירים ברגל. הוא מתלהב ומורגשת אהבתו למולדתו: "ירדן הוא מקום מיוחד שיש בו גם מדבר וגם שטחים מאוד ירוקים, אתרים היסטוריים וגם ביטחון אישי". הוא יודע לספר שיש בירדן אנשים שמעוניינים בשיתוף פעולה עם ישראל ושהרצון לשמור על הסביבה יכול להיות בסיס טוב לעבודה משותפת ולקידום השלום באזור.

נאות הכיכר – מודל של תיירות ירוקה

הזוג שמוליק וגיוס ענבי גרים בנאות הכיכר כבר משנת 1976, הוא יליד מצריים והיא ילידת לבנון, דוברת ערבית רהוטה. השיחות הראשונות להסכם שלום התנהלו במושב בין אנשי צבא מישראל ומירדן "העיסוק בשיתוף פעולה עם ירדן התחיל במקרה בשל השליטה שיש לי בשפה הערבית" מספרת ג'יוס ומוסיפה שביקשו ממנה בעת המשא ומתן לשלום לארח קבוצות אנשים מהכפרים הירדנים השכנים ספי ופוסי. במשך הזמן התקיימו מפגשים של החלפת דעות וגם של העצמת נשים. פרויקט מים ושכנות טובה של ידידי כדור הארץ כיוון את הפעילות לנושא הסביבה. נאות הכיכר מתקיים מחקלאות ושמוליק מספר שאחד משיתופי הפעולה הראשונים עם ירדן התחיל בשל בעיית הזבוב הים תיכוני שהוא מזיק הפוגע ביבול של פירות בשני צדי הגבול. "כיום מדי שבוע עובר מטוס המפזר באזור, בישראל ובירדן זבובים זכרים עקרים". זוהי שיטת הדברה אקולוגית שאינה עושה שימוש בכימיקלים.

במושב נאות הכיכר האירוח כולו מושתת על תיירות אקולוגית. אחרי שבסדנה דנו על אפשרות פיתוח תיירות אקולוגית בכל מדינה בנפרד, רקפת דור חברה במושב העבירה סדנה של אומנות בעיסת נייר. דור מספרת שהיא מעבירה סדנאות כאלה לתיירים בעיקר ישראלים, המתארחים במושב בחדרי האירוח או בחאנים.

בסוף הראיון אמרה ג'יוס שהיא מאמינה בדו קיום ומה שמושך אותה בפעילות של ארגוני כדור הארץ הוא "שהם מעיזים לחשוב על האזור בצורה גלובלית שזה הדבר הנכון לעשות".